

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

**Τοῦ Μητροπολίτη Κωνσταντίας - Ἀμμοχώστου
κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.**

Κατά τήν παρελθοῦσα περίοδο, ἀπό τῆς ὑποβολῆς τῆς προηγούμενης Ἐκθέσεώς μας πρὸς τὴν Ἱερά Σύνοδο τό παρελθόν ἔτος, μέχρι σήμερα, πραγματοποιήθηκαν διάφορες συναντήσεις ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν δραστηριοτήτων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἀναφέρουμε τίς τακτές συναντήσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ μὲν πρώτη συνέρχεται δὶς τοῦ ἔτους, κατὰ κανόνα Φεβρουάριο καί Σεπτέμβριο, ἡ δέ δεύτερη ἀνά δέκα ὀκτώ μῆνες. Ἡ περίοδος αὐτή χαρακτηρίσθηκε ἀπὸ τίς ἐντάσεις πού δημιουργήθηκαν, ἔνεκα τῶν, κυρίως, οἰκονομικῶν ἀτασθαλιῶν, τοῦ προηγούμενου Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ ΠΣΕ καί τῆς ἐκ τούτου ἀποφάσεως δι' ἐκλογήν νέου Γενικοῦ Γραμματέως, ἡ ὁποία ἔγινε ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριο τοῦ 2009.

Ἡ ἴδια αὐτὴ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε γιὰ τὴ διοργάνωση τῆς ἐπόμενης Γενικῆς Συνελεύσεως στὴν Κορέα τό 2013. Ὑποψήφιες χώρες ἦσαν ὁ Λίβανος, ἔπειτα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἰγνατίου, ἡ Αἰθιοπία, ἔπειτα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Αἰθίοπα Πατριάρχου Παύλου καί ἡ Κορέα. Ἡ ὑποψηφιότητα τῆς Ρόδου, μέ πρόσκληση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπεσύρθη ὑπὲρ τῆς ὑποψηφιότητας τῆς Δαμασκού.

Πρό ὀλίγων ἡμερῶν, 23-26 Φεβρουαρίου, πραγματοποιήθηκε ἡ πρώτη ἐτήσια συνάντηση τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΠΣΕ στή Γενεύη.

Ἐξ ἄλλου, κατά τό παρελθόν ἔτος, 6-14 Σεπτεμβρίου 2009, πραγματοποιήθηκε καί ἡ Συνάντηση τῆς Ὀλομελείας τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καί Τάξεως στήν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης. Τήν ἑναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ὀλομελείας κήρυξε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ὁ ὁποῖος μίλησε καί ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Ὀλομελείας: «Κεκλημένοι εἰς τήν μίαν Ἐκκλησίαν». Ἡ συνάντηση τῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου τῆς Ἐπιτροπῆς πραγματοποιήθηκε ἀπό τίς 2-5 παρόντος μηνός Μαρτίου. Ἡ συνάντηση τῆς ἐπομένης Διαρκοῦς Ἐπιτροπῆς (Standing Commission) τῆς Πίστεως καί Τάξεως θά φιλοξενηθεῖ στήν Ἀρμενία, ἀπό τίς 20 ἕως τίς 26 προσεχοῦς μηνός Ἰουνίου.

Ἵσως, γιά ἱστορικούς καί πρακτικούς λόγους, θά ἔπρεπε νά ἀναφερθεῖ ἐδῶ καί ἡ συνάντηση τῆς Διεθνοῦς Ἐπιτροπῆς τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, κατά τό παρελθόν ἔτος, μεταξύ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, γιά νά γραφεῖ καί στά Πρακτικά τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πιθανόν τό ἀνακοινωθέν, ἐφ' ὅσον ἡ συνάντηση αὐτή φιλοξενήθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου στήν ἱερά Μητρόπολη Πάφου.

Ἀποτέλεσμα τῆς συμμετοχῆς μας στά σώματα αὐτά εἶναι καί ἡ συγγραφή διαφόρων κειμένων. Μεταξύ αὐτῶν ἀναφέρω τό κείμενο ὁμιλίας μέ θέμα τήν «Καταλλαγή» κατά τήν Ἀποκάλυψη, καθώς καί τήν Ἐκθεση πρὸς τήν Ὀλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καί Τάξεως. Τά κείμενα αὐτά ἔχουν ἤδη δημοσιευθεῖ στὸν ἔντυπο καί ἠλεκτρονικό τύπο. Ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παρουσιάζω μερικές σκέψεις γιά τό ΠΣΕ πρὸς περαιτέρω προβληματισμό.

Τό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν (ΠΣΕ) συμπλήρωσε ἱστορία ἐξήντα καί πλέον ἐτῶν. Ἰδρύθηκε τό 1948, μέ τήν ἐλπίδα νά ἐργασθεῖ καί νά συμβάλει στήν ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν. Αὐτή ἦταν ἡ ἐλπίδα καί ἡ θέληση τῶν πρωτεργατῶν τῶν πρώτων

ἱστορικῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων καί συναντήσεων. Ὁ Χριστιανισμός, ἑκατὸν καί πλέον ἔτη πρὶν ἀπὸ τῆ σημερινῆ παροῦσα κατάσταση, βρισκόταν μέσα σέ ἓνα κοινωνικό πλαίσιο πού χαρακτηριζόταν ὄχι μόνο ἀπὸ τὴ διαίρεση καί τίς λεγόμενες «ἱστορικές» Ἐκκλησίες καί Ὁμολογίες, ἀλλὰ καί κοινωνικά, κατὰ τὴν παρελθούσα ἑκατονταετία, ὁ κόσμος ἔζησε τὴν τραγικὴ ἐμπειρία τῶν δύο Παγκοσμίων Πολέμων, καθὼς καί τὴν ἐπικράτηση τῆς κομμουνιστικῆς ἰδεολογίας στίς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, κατὰ πλειονότητα Ὁρθόδοξες κοινωνίες.

Τό ἐρώτημα πού τίθεται εἶναι, κατὰ πόσον τό ΠΣΕ συνέβαλε καί μέχρι ποίου βαθμοῦ βοήθησε στὴν ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως αὐτῆς; Τό ΠΣΕ ἰδρύθηκε καί μέ τὴν πρωτοβουλία καί συμμετοχὴ Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου. Σήμερα δύο μόνον Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες δέν συμμετέχουν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας, οἱ ὁποῖες ἐγκατέλειψαν τό Συμβούλιο ἕνεκα ἐσωτερικῶν τους προβλημάτων. Ἡ κατάσταση τοῦ Χριστιανισμοῦ χαρακτηριζόταν ἀπὸ τὴ μακροχρόνια διαίρεση, τὴ Χριστιανικὴ ἀπομόνωση, τίς δογματικές διαιρέσεις καί τὴν ἄμυνα καί καχυποψία τοῦ ἑνὸς ἑναντι τοῦ ἄλλου. Οἱ παρελθόντες δύο αἰῶνες, ἔξ ἄλλου, εἶχαν καί ἓνα ἄλλο χαρακτηριστικό. Χῶρες κυρίως τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου, ὅπως καί ἡ Κύπρος, βρίσκονταν ὑπὸ ἀποικιοκρατικά καθεστῶτα. Ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ χῶρες αὐτές ἐπεδίωξαν τὴν ἀνάκτηση τῆς ἐθνικῆς τους ἐλευθερίας, ἀφ' ἑτέρου δέ ἱεραπόστολοι διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν «ἐκχριστιάνισαν» μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀφρικανικῶν χωρῶν.

Μέσα στὰ πλαίσια τῶν συναντήσεων τῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, πού ὀργανώνονταν ἀπὸ τό ΠΣΕ, οἱ ἄγνωστοι μεταξύ τους μέχρι τώρα Χριστιανοὶ ἄρχισαν νά γνωρίζουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Τό γεγονός αὐτό μπορεῖ νά κριθεῖ εἴτε θετικά εἴτε ἀρνητικά, γιατί οἱ Ἐκκλησίες ἄρχισαν νά ἐξετάζουν ἐν τῇ πράξει αὐτό πού γνώριζαν ἐγκυκλοπαιδικὰ ἢ θεολογικά, δηλαδή, κατὰ πόσον οἱ διαιρέσεις ἔχουν θεολογικὸ καί ἐκκλησιολογικὸ περιεχόμενο, ἢ

είναι καθαρά καί μόνο πολιτιστικό πρόβλημα ή καί τό συναμφότερο. Ἐδῶ ὑπάρχουν δύο παρατηρήσεις. Πρῶτον, οἱ Ἐκκλησίες καί οἱ Ὁμολογίες γνώρισαν ἡ μία τήν ἄλλη. Δεύτερον, ἡ γνώση τοῦ ἄλλου δέν σημαίνει μετακίνηση τῶν θέσεων. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν ὁμολογιακή ὁριοθέτηση τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία δέν γίνεται μόνο ἀπό τίς ἴδιες τίς Ἐκκλησίες γιά τόν ἑαυτό τους, ἀλλά καί ἀπό τούς ἄλλους. Γνωρίζουν, γιά παράδειγμα, οἱ λοιποὶ Χριστιανοί τήν πνευματικότητα καί Ἐκκλησιολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ὁσάκις κάποια θεολογική θέση τῶν Ὁρθοδόξων βρίσκεται ἐντός πλαισίου διαλόγου, οἱ ἄλλοι ἀναγνωρίζουν ὅτι εἶναι ὀρθόδοξη θέση. Τό γεγονός αὐτό ἐνίσχυσε τήν ὁμολογιακή ὁριοθέτηση. Αὐτό δέν θά πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς λόγος ἀρνητικῆς κριτικῆς γιά τή συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στό ΠΣΕ, γιατί παρατηροῦνται περιπτώσεις, κατά τίς ὁποῖες μή Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καί Ὁμολογίες υἱοθέτησαν στοιχεῖα διδασκαλίας καί πνευματικότητας τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες ἀντιμετώπισαν δυσκολίες καί ἀναγκάσθηκαν πολλές φορές νά ἀγωνισθοῦν γιά νά ἐνισχύσουν τή θέση τους στό ΠΣΕ, ἢ νά τονίσουν τή δική τους θέση γιά θεολογικά, δογματικά καί ἐκκλησιολογικά ζητήματα, γιά τά ὁποία δέν ὑπῆρχε συμφωνία μέ τούς ἄλλους Χριστιανούς. Τό τελευταῖο παράδειγμα εἶναι ἡ δημιουργία τῆς γνωστῆς μέ τό ὄνομα «Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς» γιά τή συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στό ΠΣΕ. Ἡ αἰτία τῆς δημιουργίας τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς ἦταν ἡ συνάντηση τῆς Θεσσαλονίκης (Μάϊος 1998) πρὶν ἀπό τή Γενική Συνέλευση τοῦ Χαράρε (3-14 Δεκεμβρίου 1998), κατά τήν ὁποία ἀποφασίσθηκε, ὅτι, ἂν οἱ Ὁρθόδοξοι δέν ἀποκτήσουν ἰσχυρή φωνή στό ΠΣΕ καί ἂν δέν ληφθοῦν ὑπ' ὄψη οἱ θέσεις τους, τότε δέν θά συμμετάσχουν μέ πλήρεις ἀντιπροσωπεῖες στή Γενική Συνέλευση. Βεβαίως, οἱ ἴδιες Ἐκκλησίες πού ἔλαβαν τήν ἀπόφαση αὐτή δέν τήν ἐφάρμοσαν, ἀλλά ἐκπροσωπήθηκαν πλήρως. Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῶν ἐργασιῶν τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ προ-

τάσεις της υιοθετήθηκαν και εφαρμόσθηκαν από τὰ διοικητικά ὄργανα τοῦ ΠΣΕ, ἀναπτύχθηκε δέ μεγαλύτερη εὐαισθησία γιὰ τίς θέσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Μεταξύ τῶν θεμάτων πού ἔθεσε ἡ Εἰδική Ἐπιτροπή ἦσαν: ἐκκλησιολογικά ζητήματα, κριτήριο ἀποδοχῆς νέων μελῶν Ἐκκλησιῶν στό ΠΣΕ, τρόπος λήψης ἀποφάσεων μέ συναίνεση (consensus), κοινή προσευχή, τρόπος καί δομή τῶν Ἀκολουθιῶν.

Μία ἄλλη σημαντική παρατήρηση ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ὅτι στό ΠΣΕ, μέσω τῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν μελῶν, ἐκπροσωπεῖται μόνο τό ἓνα τέταρτο τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αὐτό τό γεγονός μᾶς ὁδηγεῖ στήν παρούσα κατάσταση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐκτός τῶν λεγομένων «ἱστορικῶν» Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν, ἀποτέλεσμα τῶν ἀλληλοδιαδόχων ἱστορικῶν διαιρέσεων, στόν κόσμο σήμερα ὑπάρχουν νέες μεγάλες ὁμάδες χριστιανῶν πού προῆλθαν μέσα ἀπό τίς ἱστορικές Ἐκκλησίες, ὅπως οἱ Πεντηκοστιανοί, οἱ Ἐλεύθεροι Εὐαγγελικοί, οἱ μέγα - Ἐκκλησίες (mega Churches) στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες Ἀμερικῆς, ὁ ἀριθμός τῶν ὁποίων ἀυξάνει δραματικά. Τό κίνημα τῶν Πεντηκοστιανῶν συνιστᾷ τό μεγαλύτερο «κίνδυνο» γιὰ τίς Ἐκκλησίες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς καί ὄχι μόνο, ἔνεκα τῆς μαζικῆς μεταστροφῆς πιστῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, Ρωμαιοκαθολικῆς καί Προτεσταντικῶν, πρός τό κίνημα τῶν Πεντηκοστιανῶν. Δέν θά ἐξετασθοῦν οἱ λόγοι τοῦ φαινομένου, εἴτε πολιτικά, εἴτε κοινωνικά, ὅπως φτώχεια, ἔγκλημα, ἔλλειψη ἠθικοῦ συνδέσμου μέ τίς ἱστορικές Ἐκκλησίες, ἔλλειψη ποιμαντικῆς παιδείας, καί κοινωνικοῦ ἔργου. Τό ζήτημα πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι ὅτι ὅλα αὐτά τὰ ἑκατομμύρια ὁπαδῶν, ὅπως καί ἡ Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία, δέν ἐπιθυμοῦν ἐκπροσώπησή τους στό ΠΣΕ. Σημειώνουμε, ἐν τούτοις, τό γεγονός ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία μετέχει ὡς πλήρες μέλος στήν Ἐπιτροπή «Πίστews καί Τάξεως». Βεβαίως, κατά τήν τελευταία περίοδο, μέγας ἀριθμός ὁμολογιακῶν ὁμάδων, Πεντηκοστιανῶν καί ἄλλων, ὑπέβαλαν αἴτηση γιὰ νά ἐνταχθοῦν στό ΠΣΕ. Δέν εἶναι, ἐν τούτοις, δυνατό νά γίνουν ἀποδεκτές, δεδομέ-

νου ότι δέν πληροῦν τά κριτήρια γιά νά ένταχθοῦν ὡς μέλη τοῦ ΠΣΕ. Ἀποτελεῖ, ὅμως, ἓνα φαινόμενο πρὸς διευκρίνιση.

Ἐπιπρόσθετα πρὸς τοὺς πολυμερεῖς διαλόγους, στά πλαίσια τῶν διεκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν, κατὰ τίς τελευταῖες τρεῖς μέ τέσσερις δεκαετίες, διεξάγονται ἐπίσης καί οἱ γνωστοί θεολογικοί διάλογοι, ὅχι ἐτεροδόξων Ἐκκλησιῶν μεταξύ τους. Θά μποροῦσε νά ἰσχυρισθεῖ κανεῖς ὅτι τά ἀποτελέσματα εἶναι φτωχά, ἀλλά αὐτό δέν θά πρέπει νά λαμβάνεται ὡς δεδομένο γιά τή διακοπή τῶν διαλόγων καί τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων. Εἶναι κρίμα πού, γιά μακρό χρονικό διάστημα, οἱ διορθόδοξες συναντήσεις εἶχαν ἀποτελματωθεῖ. Μέ ἱκανοποίηση ἔγινε δεκτὴ ἡ ἀπόφαση τῶν Ὁρθοδόξων Προκαθημένων κατὰ τήν τελευταία τους συνάντηση νά συνεχισθεῖ ἡ διαδικασία τῶν Πανορθοδόξων Συναντήσεων καί ἤδη, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, πραγματοποιήθηκε ἡ Τετάρτη Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη, ὡς ἐπίσης καί ἡ Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή. Ἐρωτᾶται, ἐν τούτοις: Ἡ παρούσα ἐκκλησιαστική, κοινωνική καί πολιτική κατάσταση προδιαγράφει τό μέλλον τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως συνηθίζεται νά λέγεται, κατὰ τήν τρίτη χιλιετηρίδα;

Τά θέματα αὐτά, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, ἀπασχολοῦν τό ΠΣΕ, συγκεκριμένα δέ συζητήθηκαν, ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ τή συνάντηση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΠΣΕ, 12-20 Φεβρουαρίου 2008. Αὐτό εἶναι προφανές, πρῶτον, ἀπό τίς συνήθεις ἐκθέσεις πού παρουσιάζονται ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς ἀπό τόν Πρόεδρο καί ἀπό τό Γενικό Γραμματέα. Ἐπιπρόσθετα, αὐτό καθίσταται προφανές καί ἀπό τό προτεινόμενο Παγκόσμιο Φόρουμ, στό ὁποῖο συζητεῖται ὅπως δοθεῖ ἡ δυνατότης συμμετοχῆς καί ὅλων ἐκείνων τῶν Χριστιανῶν πού δέν συμμετέχουν στό ΠΣΕ. Ἡ Ρωσική Ἐκκλησία συμμετέχει ἐνεργῶς καί χρηματοδοτεῖ αὐτή τήν προσπάθεια. Στή μελέτη τῶν θεμάτων αὐτῶν τίθεται ἔντονα ὁ προβληματισμός τῆς «ένότητας» τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως εἶχε προταθεῖ ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἱστορίας τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, τό ζήτημα τῆς Ἐκκλησιολογίας, ἀλλά βεβαίως καί τοῦ ρόλου τοῦ ΠΣΕ

στήν προδιαγραφόμενη φυσιογνωμία τοῦ Χριστιανισμοῦ καί τοῦ κόσμου, ἂν ὑπάρχει τέτοιος ρόλος, ἢ ἂν οἱ Ἐκκλησίες ἔχουν τή δυνατότητα νά διαδραματίσουν τό ρόλο αὐτό ἐντός τῶν πλαισίων μόνο τῆς δικῆς τους ποιμαντικῆς καί κοινωνικῆς τους δραστηριοποιήσεως καί ἀποστολῆς.

Ἐντός τῶν πλαισίων αὐτῶν ἐντάσσεται καί ἡ δραστηριοποίηση τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστεως καί Τάξεως», ἡ ὁποία ἐργάζεται ἐπὶ θεολογικῶν καί ἐκκλησιολογικῶν θεμάτων, μέ σκοπό νά ἀνανεώσει καί νά κρατήσῃ ζωντανό τό ἐνδιαφέρον τῶν Ἐκκλησιῶν γιά τή χριστιανική ἐνότητα. Ἡ Γενική Συνέλευση τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστεως καί Τάξεως», ἡ ὁποία συνήλθε στήν Κρήτη τό 2009, συζήτησε τήν ἔννοια τῆς ἐνότητας ἐντός τῶν ἐκκλησιολογικῶν πλαισίων, ἐπὶ τῇ βάσει καί ἐνός σημαντικοῦ κειμένου μέ τίτλο: «Ἡ φύσις καί ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας». Ἐπὶ τοῦ κειμένου αὐτοῦ ζητήθηκαν οἱ ἀπόψεις καί οἱ ἀντιδράσεις τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, οὐδεμία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπέστειλε τίς θέσεις της ἐπὶ τοῦ κειμένου. Γιά τό λόγο αὐτό προωθεῖται ἡ σκέψη διορθοδόξου συνεδρίου γιά κοινή ἀπάντηση τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, γεγονός πού θά προσδώσῃ μεγαλύτερο κύρος καί βαρύτητα.

Ἡ συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων στό ΠΣΕ καί ἡ ὕπαρξη αὐτῇ καθ' ἑαυτήν τοῦ ΠΣΕ πάντοτε προκαλοῦσε προβληματισμό ἢ καί σκληρή κριτική ἐκ μέρους πολλῶν Ἐκκλησιῶν γιά διάφορους λόγους ἀπό κάθε πλευρά. Μέσα στά πλαίσια τοῦ σύγχρονου κόσμου, ἔνεκα τῆς παγκοσμιοποιήσεως, ὅλοι χρησιμοποιοῦν τά σύγχρονα μέσα γιά νά μεταφέρουν τίς δικές τους πεποιθήσεις καί νά μεταδώσουν τό δικό τους μήνυμα. Κυρίως, ἡ φωνή ὀργανωμένων συνόλων ἔχει περισσότερη πιθανότητα νά ἐπιδράσῃ σέ μικρό ἢ μεγάλο βαθμό στή διαμόρφωση τῶν κοινωνικῶν καί πολιτικῶν καταστάσεων. Ὁ Χριστιανισμός, βεβαίως, δέν ἐπιδιώκει τήν ὀργανωμένη μορφή κατὰ τά κοσμικά πρότυπα γιά νά ἀποδείξῃ ὅτι κατέχει κοσμική ἐξουσία, γιατί ἡ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθοδηγεῖ τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Παρά ταῦτα, ἡ πα-

ρέμβαση τῶν Ἐκκλησιῶν, μέσω τοῦ ΠΣΕ, ἀποδεικνύεται καί ἀποτελεσματική καί ἀναγκαία. Ἡ παρέμβαση καί ἡ λήψη ἀποφάσεων γιά κοινωνικά ζητήματα, ζητήματα βιοηθικῆς, σέ περιπτώσεις πολέμων καί συγκρούσεων, ἡ ὑποστήριξη τῶν Χριστιανικῶν μειονοτήτων, ἀλλά καί ἡ μετάδοση τοῦ Χριστιανικοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου καθιστᾷ τόν Χριστιανισμό παρόντα στά διαδραματιζόμενα τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν. Ἐξ ἄλλου, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ τό διάλογο. Αὐτό πού ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία βιώνει ὡς τήν ἀλήθεια τῆς πίστεως, ὡς τήν ἀληθινή παράδοση, ἀπό τήν ἀποστολική περίοδο μέχρι σήμερα, ὡς τήν ἀληθινή πραγματώση τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἀληθινή στάση ζωῆς, ὀφείλει νά τά μεταφέρει στό σύνολο τοῦ κόσμου καί, κατά συνέπεια, στούς ἄλλους χριστιανούς. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, χωρίς νά ἐπιθυμεῖ τή χρηστική παρουσία της στό ΠΣΕ, ἔχει νά ὠφεληθεῖ κατά ποικίλους τρόπους: α) προσφέρεται τό βῆμα γιά τήν παρουσίαση καί προβολή τῆς διδασκαλίας τῆς πίστεως, τῆς πνευματικότητας καί τῆς παραδόσεώς της, β) ἡ συμμετοχή ἐκπροσώπων τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν παρέχει τή δυνατότητα συναντήσεως τῶν ὀρθοδόξων μεταξύ τους, γ) οἱ ἐμπειρίες τῶν ἄλλων, ὅσον ἀφορᾷ στήν ἀντιμετώπιση τῶν πολλῶν κοινωνικῶν προβλημάτων εἶναι ἀναγκαία γιά ἀντίστοιχα προβλήματα ἐντός τῶν ὀρθοδόξων κοινωνιῶν, δ) δέν χρειάζεται, ἀλλά οὔτε εἶναι δυνατή ἡ κοινωνική ἀπομόνωση τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλά καί δέν εἶναι ἱκανοποιητική ἡ ἀντιμετώπιση τῶν ἄλλων Χριστιανῶν μέ τήν ἀπλή ἀπόρριψή τους ὡς αἰρετικῶν, ε) παρέχεται ἡ εὐκαιρία γιά αὐτοκριτική καί γιά τήν ἐξέταση τοῦ σοβαροῦ ζητήματος τῆς χριστιανικῆς διαιρέσεως, ἡ ὁποία ὁλοένα καί καθίσταται ἔντονη στό σύγχρονο κόσμο, στ) κρίνουμε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν θά ἔπρεπε νά κλείσει τά αὐτιά της ἐνώπιον τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ κόσμου καί τῆς χριστιανωσύνης.

Ἐπιπροσθέτως, ἔνεκα τῆς συμμετοχῆς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στούς διμερεῖς καί πολυμερεῖς θεολογικούς διαλόγους, κατόρθωσαν νά πείσουν π.χ. τοὺς Ἀγγλικανούς καί ἄλλους

νά ἀφαιρέσουν τό Filioque ἀπό τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, νά ἀναπτύξουν τήν Πνευματολογία πού ἔλειπε μέχρι τόν 19ο αἰῶνα καί νά εἰσαγάγουν τήν Ἐπίκληση στήν εὐχαριστιακή τους Ἀναφορά, νά ἀναπτύξουν τή θεολογία τῆς εἰκόνας καί νά ἀρχίσουν δειλά - δειλά νά χρησιμοποιοῦν τήν εἰκόνα στή λατρεία τους, νά θεωροῦν ἀπαραίτητη τήν τιμή πρὸς τό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου καί τῶν Ἀγίων κ.λπ.

Ἐν τούτοις, παρά καί τῇ δημιουργία τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τή συμμετοχή τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στό ΠΣΕ, δέν κρίνεται ἱκανοποιητικός ὁ βαθμός συμμετοχῆς. Ἡ εὐθύνη δέν ἐπιβαρύνει μόνο τοὺς μὴ ὀρθόδοξους, ἀλλὰ καί τίς ἴδιες τίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες, γιατί πολλές φορές δέν ἐνδιαφέρονται νά διεκδικήσουν σημαντικές θέσεις στό ΠΣΕ. Ἔτσι, τόσο ἀριθμητικά, ὅσο καί ποιοτικά, ἡ συμμετοχή μας εἶναι χαμηλότερη τῆς ἀναμενόμενης.

Ἐπιπρόσθετα, δέν ὑπάρχει συντονισμός τῶν Ὁρθόδοξων ἐκπροσώπων μεταξύ τους, γιατί ἐξυπηρετοῦν δικά τους καί μόνο συμφέροντα, τά ὁποῖα, πολλές φορές, εἶναι καί ἀλληλοσυγκρουόμενα.

Πιθανόν, μία νέα Διορθόδοξη συνάντηση, ὅπως ἐκείνη τῆς Θεσσαλονίκης, πρέπει νά θέσει τά ὅρια καί τοὺς στόχους τῆς συμμετοχῆς μας ὡς Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν στό ΠΣΕ.